

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y - program za zdravo i sigurno odrastanje mladih

Sažetak prijedloga javne politike nudi osnovne informacije o ključnim aspektima razvoja, provedbe i integracije naučno zasnovanog obrazovnog kurikuluma Programa Y u formalno obrazovanje na prostoru Balkana.

Program Y je naučno zasnovan obrazovni kurikulum koji doprinosi razvoju funkcionalnih znanja, stavova i psihosocijalnih vještina mladih, a koji su važan predispozitor¹ za njihovo zdravo i sigurnije odrastanje. Zasnovan na modernim pedagoškim metodama rada, a što uključuje kolaborativno i participativno učenje, Program Y priprema mlade da prepoznaju i razumiju rizike, kritički razmišljaju o posljedicama i priprema ih da donose odluke koje su u najboljem interesu za njihovo i zdravlje njihovih vršnjaka.

TRI PRINCIPA KOJE TREBA ZAPAMTITI

- 1 • Adolescenti su generalno zdrava populacija**, no njihove životne navike, pojedinačno ili udruženo, ključan su faktor u pojavi ili prevenciji hroničnih oboljenja u odrasloj dobi.
- 2 • Obrazovanje zasnovano na životnim vještinama** doprinosi razvoju kapaciteta mladih da donose odluke koje su u najboljem interesu za očuvanje njihovog zdravlja.
- 3 • Program Y i Budi muško klubovi** predstavljaju naučno zasnovane i dokazano efikasne obrazovne programe zasnovane na razvoju životnih vještina učenika/ca srednjoškolskog uzrasta.

1 – World Health Organization. (2003). Skills for health: skills-based health education including life skills: an important component of a child-friendly/health-promoting school. World Health Organization. <<https://apps.who.int/iris/handle/10665/42818>>

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Inicijativa mladića

- regionalna platforma za međuinstitucionalnu saradnju u oblasti obrazovanja o zdravlju

Inicijativa mladića (Young Men Initiative – YMI) regionalni je program CARE International Balkans sa kontinuitetom od 2006. godine koji uključuje ministarstva obrazovanja, pedagoške zavode, škole, učenice i učenike, roditelje i nevladine organizacije u partnerski i proaktivni proces razvoja, testiranja i unapređenja obrazovnih programa, a u cilju stvaranja kvalitetnijih obrazovnih i zdravstvenih prilika za mlade. Program se uspješno realizuje u Srbiji, Hrvatskoj, Kosovu*, Bosni i Hercegovini (BiH), Albaniji i dijelom u Crnoj Gori². Inicijativa mladića predstavlja platformu za međuinstitucionalnu saradnju i razvoj, sa posebnim usmjerenjem na stvaranje održivih programa koji su od značaja za populacijski razvoj i podizanje zdravstvene pismenosti³ mladih na području Balkana. Uz direktno učešće obrazovnih institucija, nevladinih organizacija, lokalnih i međunarodnih stručnjak(inj)a u okviru Inicijative mladića, nastali su kurikulum Program Y i komplementarni (dodatni) program Budi muško klub, koji sinergijski imaju još snažniji utjecaj na percepciju mladih o značaju brige o zdravlju i njihove sposobnosti da donose odluke značajne za očuvanje zdravlja, što je višestruko potvrđeno istraživanjima međunarodnih i regionalnih eksperata i ekspertica.

Projekat YMI i njegov najznačajniji obrazovni Program Y dokazano su efikasni u smanjenju nasilja, eliminaciji štetnih socijalnih faktora, povećanju stepena rodne ravnopravnosti i razvoju zdravih životnih navika adolescenata u raznolikom političkom, institucionalnom, kulturalnom i nacionalnom kontekstu zemalja Balkana.

2 – Modifikovani Program Y pod nazivom Program Kiwi implementira se u Nemačkoj s ciljem lakše integracije emigranata iz Azije i Afrike u nemačko društvo. Više informacija potražite na <<https://www.care.de/care-hilfe/bildung-in-deutschland/integrationsprojekt-kiwi>>

3 – World Health Organization. Regional Office for Europe. (2013). Health literacy: the solid facts. <<https://apps.who.int/iris/handle/10665/326432>>

* Ovim se ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj Deklaraciji o nezavisnosti.

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Društvene norme, adolescencija i obrazovanje

Socijalizacija i interakcije sa vršnjacima i okruženjem suštinski utječu na stavove i odluke mladih kada su u pitanju zdravlje i zdravi životni stilovi. Upravo zato, moderni obrazovni sistemi posebnu pažnju posvećuju učenju mladih da se socijaliziraju na način koji je u najboljem interesu za njihovo zdravlje.

Podložnost socijalnim utjecajima je individualna i specifična, stoga obrazovni programi koji postavljaju učenike i učenice u centar učenja imaju potencijal da odgovore na individualne potrebe, mnogo prije nego tradicionalni pristupi koji jednosmjerno šalju jednoobraznu poruku svim učenicima i učenicama kao homogenoj grupi.

Socijalne norme, sa naglaskom na rodne norme i rodne stereotipe, mogu kod mladih ohrabrivati ponašanja koja obrazovne i zdravstvene institucije žele prevenirati, ali isto tako obeshrabriti mlade da koriste usluge koje im mogu biti značajne u očuvanju zdravlja. Mladići mogu osjećati da je traženje pomoći znak slabosti, djevojke da prva cigareta dokazuje da su zrele, da nasilje prema drugima ima opravdanje, da u slučaju izloženosti nasilju trebaju sami/e da pronađu rješenje, bez uplitanja autoriteta. Ponašanja, stavovi i vrijednosti mladića i djevojaka razlikuju se i pod utjecajem su rodni normi, pa je rodno senzitivni pristup prilagođen postojećim razlikama, ali sa jednakim ciljem, stvaranje dodatnih prilika za mladiće i djevojke da žive kvalitetnije i zdravije živote.

Promjenom paradigme obrazovanja o zdravlju moguće je utjecati na kreiranje nove generacije mladih koji vjeruju u ispravnost odluka koje su u najboljem interesu za njihovo zdravlje.

Potrebe i problemi mladih

Brojni zdravstveni problemi (kardiovaskularna oboljenja, dijabetes, karcinomi, poremećaji mentalnog zdravlja, spolno prenosive bolesti) koje će pojedini mladi ljudi doživjeti u odrasloj dobi, svoj početak razvoja imaju u doba adolescencije. Adolescenti su generalno zdrava populacija, no njihove životne navike, pojedinačno ili udruženo, ključni su faktor u pojavi ili prevenciji hroničnih oboljenja u odrasloj dobi.

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Istraživanja provedena u BiH, Hrvatskoj, Srbiji, Kosovu* i Albaniji pokazuju da se mladi ljudi tokom svog odrastanja suočavaju sa brojnim izazovima^{5 6 7}: vršnjačko nasilje (verbalno, digitalno i fizičko nasilje), stres vezan za obrazovanje⁸, negativni utjecaji vršnjaka, upotreba duhana, alkohola, droga, narušeno mentalno zdravlje, nezdrave prehrabne navike, nedovoljna fizička aktivnost, rano stupanje u seksualne odnose i rizična seksualna ponašanja.

Istraživanja dokazuju direktnu vezu rodni i socijalni normi sa nezdravim oblicima ponašanja, jer potiču podložnost mladih negativnim utjecajima vršnjaka i doprinose nižem stepenu traženja pomoći kada je ona potrebna. Sa druge strane, rodne norme mogu umanjiti i često umanjuju percepciju nasilja kao štetnog oblika ponašanja, te u ovom osjetljivom periodu mogu utjecati na stavove mladih da se sami moraju nositi sa nasiljem kojem su izloženi, jer je traženje pomoći često u očima mladih odlika slabih.

Zbog svega navedenog, obrazovni programi, pored informacija o zdravlju i značaju zdravih životnih stilova, trebaju omogućiti mladima da razumiju dostupne informacije i razviju veći stepen samopouzdanja pri donošenju odluka koje se mogu razlikovati od "društveno očekivanih". Posebno važan resurs u tom kontekstu predstavljaju životne vještine. Razvijanjem kritičkog mišljenja, razvojem empatije, usvajanjem interpersonalnih komunikacijskih vještina, vještina rješavanja problema i vještina donošenja odluka, mladi će steći potrebne kompetencije da se efektivnije suprotstave socijalnim utjecajima koji postoje u njihovom okruženju. Upravo su ti principi integrirani u djelovanje CARE-ovog programa Inicijativa mladića u okviru kojeg su nastali kurikulum Program Y i Budi muško klubovi.

5 – CARE International Balkans. (2016). Boys and men as allies in violence prevention and gender transformation in the Western Balkans – Young Men Initiative, Bosnia and Herzegovina, Serbia, Kosovo*, Albania.

6 – CARE International Balkans. (2017). Promoting healthier lifestyles among youth in Bosnia and Herzegovina by challenging gender stereotypes, Bosnia and Herzegovina. <<https://careevaluations.org/evaluation/promoting-healthier-lifestyles-among-youth-in-bosnia-and-herzegovina-by-challenging-gender-stereotypes-ii-young-men-initiative-project-ii-yimi-ii/>>

7 – CARE International Balkans. (2020). Men and boys as partners in promoting gender equality and prevention of youth extremism and violence in the Balkans, Bosnia and Herzegovina, Serbia, Kosovo*, Albania. <<http://www.careevaluations.org/wp-content/uploads/ENDLINE-REPORT-REGIONAL-YMI-II-FINAL.pdf>>

8 – Zaklada Friedrich Ebert. (2019). Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018/2019. <<http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kroatien/15291.pdf>>

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Program sa regionalnim i međunarodnim kredibilitetom

2010 • Najbolja kampanja za promjenu društvenih normi – Društvo Srbije za odnose sa javnošću

2016 • 1. Nagrada za mir Ron Kovic na Međunarodnom filmskom festivalu My Hero za film "Poslijeratni mačizam: Budi muško"

2017 • Dobitnik nagrade za inovacije – Evropska mreža za globalno obrazovanje (Global Education Network Europe)

Saradnja sa obrazovnim institucijama i nevladinim organizacijama u poslednjih 14 godina, uz učešće domaćih i međunarodnih eksperata, omogućila je CARE-u i partnerskim organizacijama da u okviru različitih faza razvoja testiraju i dodatno unaprede program koji je nakon svega toga prilagođen formalnom obrazovanju na području zemalja Balkana.

Analizom efikasnosti i utjecaja Programa Y na mlade, postoje jasni dokazi da Program Y osnažuje mlade da se efektivno suprotstave štetnim utjecajima vršnjaka, promijene stavove o nasilju i zdravlju, na način koji afirmira zdrave životne stilove. Evaluacije su potvrdile da učešće mladih u Budi muško klubovima ima još snažniji utjecaj na njih i njihove živote i da mladi koji su aktivno učestvovali u aktivnostima Budi muško klubova ne samo da postaju praktikanti zdravih životnih stilova već postaju i aktivni sudionici u mobilizaciji svojih vršnjaka da i oni preuzmu stavove i ponašanja koja su u najboljem interesu za njihovo zdravlje.

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Zašto je važna posvećenost psihosocijalnim vještinama?

Globalnim naporima međunarodnih zdravstvenih i obrazovnih institucija analizirani su i identificirani novi pristupi u obrazovanju, koji se zasnivaju na razvijanju vještina koje mladi- ma omogućavaju da primljenu informaciju razumiju na način koji ih motivira da je primijene u realnom životu. Pored tradicionalnog informisanja i pružanja funkcionalnog znanja, mladi- ma su potrebne sljedeće vještine:

- vještine donošenja odluka i rješavanja problema
- vještine kreativnog razmišljanja i kritičkog mišljenja
- komunikacijske i interpersonalne vještine
- samosvjesnost i empatija
- nošenje sa emocijama i nošenje sa stresom

Navedene vještine važne su za očuvanje fizičkog i mentalnog zdravlja mladih, a jedino mje- sto gdje ih mladi mogu razvijati jesu institucije i organizacije za formalno i neformalno ob- razovanje. Uvođenje obrazovanja zasnovanog na razvoju životnih vještina u formalni obra- zovni sistem omogućava državama održiva rješenja koja doprinose ukupnom populacijskom razvoju i eliminaciji individualnih faktora ranjivosti mladih u sigurnom i kulturološki prihvat- ljivom institucionalnom okruženju. Problemi poput nasilja imaju direktan utjecaj na obrazov- ne performanse⁹ i motivaciju mladih da postavljaju više obrazovne ciljeve, što u konačnici može imati negativan utjecaj na ukupne ekonomske prilike. Nezdravi životni stilovi poput korištenja alkohola, duhanskih proizvoda i droga važan su faktor u pojavi nezaraznih bolesti i bolesti ovisnosti, a što može dovesti do pojave hroničnih oboljenja koja utječu na pojedince, njihove porodice, zajednice, ali i na opterećenje zdravstvenog sistema. Stoga mnoge zemlje teže uvođenju efektivnih programa prevencije zasnovanih na razvoju životnih vještina u sklo- pu primarne prevencije.

---

9 – World Health Organization Geneva. Department of Mental Health. (1999). Partners in Life Skills Ed- ucation, Conclusions from a United Nations Inter-Agency Meeting < https://www.who.int/mental_health/ media/en/30.pdf>

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Program Y – Stilovi učenja i podučavanja zasnovani na dokazima

Program Y je sveobuhvatan četverogodišnji kurikulum koji učenike i učenice srednjih škola (uzrasta od 15 do 19 godina) postavlja u središte obrazovnog procesa. U školama, obučeni vršnjački edukatori i edukatorice zajedno sa profesorima/icama vode sesije koje su integrisane u redovan raspored časova odjeljenskih zajednica tokom školske godine, sa naglaskom na pet ključnih programskih područja:

- (1) rodna ravnopravnost;
- (2) nenasilje;
- (3) seksualno i reproduktivno zdravlje;
- (4) prevencija upotrebe alkohola i droga i
- (5) odgovorno roditeljstvo.

Primjenom različitih stilova aktivnog učenja i podučavanja, učenici/e se uključuju u istraživanja, diskusije i aktivnosti rješavanja problema sa kojima se mogu susretati ili se susreću tokom odrastanja. Participativna osnova Programa Y mladima nudi priliku da o različitim društvenim pitanjima i pitanjima odrastanja razgovaraju iz ugla vlastitih osjećanja, stavova i vrijednosti i da na taj način usvajaju nova funkcionalna znanja i vještine koje su ključan faktor u razvoju zdravih ličnosti koje imaju kapacitet da se efektivno nose sa izazovima svakodnevnog života. Više od 100.000 mladih usvojilo je nova znanja i vještine kroz direktno učešće u radionicama koje su provedene u saradnji sa 131 srednjom školom u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Kosovu* i Albaniji u proteklih pet godina

Zahvaljujući razvoju i testiranju tokom više od deset godina, program je prilagođen radu u srednjim školama svih usmjerenja, a mogu ga provoditi nastavnici/e, pedagozi/pedagoginje i kvalitetno obučeni edukatori i edukatorice. Više od 1400 nastavnika/ca usvojilo je kompetencije potrebne za realizaciju sveobuhvatnog i naučno zasnovanog modela razvoja psihosocijalnih vještina mladih zasnovanog na modelu Program Y u proteklih pet godina.

Budi muško klubovi i dodatne kampanje

Drugi važan aspekt programa YMI je kampanja "Budi muško", koja ima za cilj da ojača ključne poruke Inicijative mladića i podstakne promjene na nivou škole i zajednice. Ovu kampanju prate raznovrsni edukativni materijali, društveni mediji i aktivnosti koje organizuju i izvode učenici i učenice, članovi i članice klubova "Budi muško" (BMK).

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Tokom adolescencije, vršnjaci imaju centralno mjesto u socijalnom, kognitivnom i emocionalnom razvoju mladih. U interakciji sa vršnjacima, mlada osoba propituje i razvija vlastitu individualnost i identitet, a osjećaji pripadnosti vršnjačkoj grupi i prihvaćenosti imaju potencijal da pozitivno doprinose cjelokupnom procesu.

Budi muško klubovi su dodatak obrazovnom procesu zasnovan na primjeni metodologije Programa Y. Slično školskim sekcijama, kroz ciljane aktivnosti i afirmaciju učešća mladih u Budi muško klubovima, mladi u sigurnom i podržavajućem okruženju imaju više mogućnosti da prakticiraju vještine, pozitivne stavove, vrijednosti i ponašanja, podstiču se da odbacuju rizične navike, uz podršku vršnjaka koji su dio istog kluba. Primjenom tehnike pozitivnog vršnjačkog pritiska, mladi lakše usvajaju zdrave životne stilove i odbacuju rizične i potencijalno štetne navike i stavove. U okviru Budi muško klubova, mladi u školama i lokalnim zajednicama provode kampanje zasnovane na njihovom direktnom učešću u dizajnu i provedbi. Istraživanja pokazuju da mladi koji učestvuju u aktivnostima Budi muško kluba i provedbi aktivnosti kampanja lakše i efektivnije usvajaju pozitivne stavove i vrijednosti te je utjecaj na njihovo ponašanje veći nego u slučaju mladih koji nisu aktivno učestvovali. **Kampanja Reaguj ljudski** afirmira ulogu mladih u zaustavljanju nasilja kojem svjedoče i odvraćanju vršnjaka od rizičnih ponašanja. **Kampanja Jesi Ok** doprinosi prosocijalnom ponašanju mladih u cilju zaštite mentalnog zdravlja vršnjaka.

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Budi muško klubovi su osmišljeni da mladima ponude siguran i afirmativan prostor u kojem, vođeni iskusnim članovima i članicama, nastavnicima/ama i facilitatorima, usvajaju pozitivne stavove i vrijednosti, te formiraju zdrave prijateljske odnose unutar klubova, što je važan socijalni i razvojni resurs koji im je dostupan unutar kluba. Budi muško klubovi su, bez obzira na ime, dizajnirani da ponude jednake prilike mladićima i djevojkama.

Više od 600.000 mladih obuhvaćeno je kampanjama i aktivnostima Budi muško klubova u 120 lokalnih zajednica širom Balkana.

Na osnovu 14 godina rada sa mladima, školama i lokalnim zajednicama, CARE Balkan i partnerske organizacije razvili su set preporuka za unapređenje zdravlja mladih, kao i za razvoj kapaciteta škola da efikasno odgovore na potrebe učenika primjenom savremenih pedagoških pristupa zasnovanih na dokazima.

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

PREPORUKE:

- Obrazovne politike trebaju omogućiti veću dostupnost obrazovnih programa koji se zasnivaju na razvoju životnih vještina.
- Politike o prevenciji nasilja i promociji zdravlja trebaju uzeti u obzir i socijalne aspekte koji utječu na stavove i ponašanja mladih te biti orijentirane prema njihovim specifičnim zdravstvenim i socijalnim potrebama, a koje odgovaraju okolnostima u kojima učenici/e žive i odrastaju.
- Omogućiti školama lakši pristup neformalnim obrazovnim programima zasnovanim na razvoju životnih vještina.
- Omogućiti nastavnicima i nastavnicama certifikaciju za primjenu metodologije Programa Y kroz olakšan pristup programima profesionalnog razvoja i metodološkim obukama.
- Obrazovne politike trebaju omogućiti provedbu rodno transformativnih programa.
- Akreditacijom Programa Y i institucionalnom podrškom realizaciji programa u školama, škole mogu biti ohrabrene da prihvate metodologiju, osiguraju veći kvalitet u implementaciji, a nastavno osoblje motivirano da sa više odlučnosti obuhvate sve teme sadržane u četverogodišnjem kurikulumu.
- Formatom i sa integriranim ishodima učenja, Program Y je kompatibilan sa formalnim obrazovanjem i treba biti zaseban predmet o zdravlju i zdravim životnim stilovima ili integriran u časove odjeljske zajednice ili biti dopuna nastavnim predmetima demokratije i građanskog obrazovanja.
- Stvoriti institucionalnu osnovu za provođenje obuka po modelu Programa Y za nastavno osoblje, edukator(ic)e, roditelje i učenike/ce i štititi i podržati nastavno osoblje uključeno u realizaciju Programa Y i naglašavati njihovu značajnu ulogu u zaštiti i očuvanju zdravlja mladih.
- Ukoliko se nastavno osoblje ne osjeća ugodno obrađivati određene teme, omogućiti njihovu realizaciju kroz angažman omladinskih radnika/ca, pedagog(inj)a ili vršnjačkih edukatorica i edukatora.
- Uspostaviti saradnju sa lokalnim organizacijama, institucijama, roditeljima i koordinirati školske aktivnosti paralelno sa aktivnostima u lokalnoj zajednici te omogućiti mladima da predlažu teme i aktivnosti koje su komplementarne i mogu se provoditi u okviru aktivnosti Budi muško kluba.

Sažetak prijedloga javne politike broj 1

Program Y – Program za zdravo
i sigurno odrastanje mladih

Future 4YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Program Y i aktivnosti Budi muško kluba kreirani su tako da je za njihovu realizaciju potreban minimum sredstava koja se mogu izdvojiti iz budžeta koji na raspolaganju imaju škole ili lokalne zajednice. Doprinos mogu dati i organizacije koje njeguju tradiciju socijalnog poduzetništva sa fokusom na biznis sektor koji minimalnim ulaganjima može ostvariti značajan pozitivan utjecaj na zdravlje i dobrobit mladih.

Više informacija potražite na

<https://youngmeninitiative.net> i <http://www.program-y.org>.

LITERATURA:

Inicijativa mladića - Program za promovisanje rodne ravnopravnosti, nenasilja i zdravih životnih stilova, CARE International Balkan, 2018. Web link: <https://youngmeninitiative.net/wp-content/uploads/2018/09/YMI_PROGRAM-Brochure-BIH.pdf>

Budi muško, menaj pravila! Nalazi i lekcije naučene tokom sedmogodišnjeg projekta Inicijativa mladića u organizaciji CARE International Balkan, CARE International Balkan, 2017. Dostupno na <<https://beta.youngmeninitiative.net/wp-content/uploads/2017/07/Nalazi-i-lekcije-nau%C4%8Dene-to-kom-sedmogodi%C5%A1njeg-projekta-inicijativa-mladi%C4%87a-u-orga-nizaciji-CARE-International-Balkan.pdf>>

„Muškarci i dečaci kao partneri u promovisanju rodne ravnopravnosti i rešavanju pitanja ekstremizma i nasilja mladih na Zapadnom Balkanu“, Izveštaj o završnoj evaluaciji dostupan na <<http://www.careevaluations.org/evaluation/men-and-boys-as-partners-in-promoting-gender-equality-and-prevention-of-youth-extremism-and-violence-in-the-balkans/>>

Promovisanje zdravijih životnih stilova među mladima u Bosni i Hercegovini osporavanjem rodnih stereotipa, Projekat Inicijativa mladića, Izveštaj o završnoj evaluaciji dostupan na <<http://www.careevaluations.org/evaluation/>

[promoting-healthier-lifestyles-among-youth-in-bosnia-and-herzegovina-by-challenging-gender-stereotypes-ii-young-men-initiative-project-ii-yimi-ii/](https://beta.youngmeninitiative.net/wp-content/uploads/2017/07/Program-Y-BIH.pdf)>

Program Y (Mladi) – Inovativni pristupi u prevenciji rodno zasnovanog nasilja i promoci zdravih životnih stilova kod mladića i devojaka, CARE International Balkan, 2016, dostupan na: <<https://beta.youngmeninitiative.net/wp-content/uploads/2017/07/Program-Y-BIH.pdf>>

Life Skills Education for Children and Adolescents in schools, Introduction and Guidelines to Facilitate the Development and Implementation of Life Skills Programmes, Programme on mental health World Health Organization Geneva, 1997.

Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools. Pt. 1, Introduction to life skills for psychosocial competence. Pt. 2, Guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes, 2nd rev

Skills for Health: Skills-Based Health Education Including Life Skills: An Important Component of a Child-Friendly/Health-Promoting School, World Health Organization, 2003.

Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools. Pt.3, Training Workshops for The Development

and Implementation of Life Skills Programmes, World Health Organization, 1994.

Life Skills Education School Handbook: Prevention of Noncommunicable Diseases: Approaches for Schools, World Health Organization, 2020.

Skills for Health: Skills-Based Health Education Including Life Skills: An Important Component of a Child-Friendly/Health-Promoting School. World Health Organization, 2003. <<https://apps.who.int/iris/handle/10665/42818>>

Life Skills Education School Handbook: Prevention of Noncommunicable Diseases: Approaches for Schools. World Health Organization, 2020. <<https://apps.who.int/iris/handle/10665/331947>>

Global Evaluation of Life Skills Education Programme, United Nations Children's Fund, New York, 2012

Significance of Life Skills Education, Contemporary Issues in Education Research, 2017

Life Skills Education for Young People: Coping with Challenges, Counselling, Psychotherapy, And Health, Nasheeda, A. (2008).

Izdavač:

Glavni ured CARE Nemačka e.V u BiH
CARE International Balkans
Hasana Kaimije 11, Sarajevo
www.care-balkan.org
www.youngmeninitiative.net
care@care.ba

Za izdavača:

Sumka Bučan, regionalna direktorka

Ime autora:

Feđa Mehmedović

Uređivanje teksta:

Emilija Milenković

Dizajn:

SMART Kolektiv Beograd

Godina izdavanja i godina štampanja:

2020

CARE International više od 25 godina realizuje projekte na Balkanu. Tokom ratova i sukoba 1990-ih, CARE je svojim humanitarnim radom odgovorio na uništavanje, traumatizaciju, raseljavanje i međuetničko nepovjerenje širom Balkana. Od 2000. godine orijentacija CARE-a je preusmjerena na razvoj, sa ciljem da se osiguraju socijalna, ekonomska i politička prava ugroženih i marginalizovanih grupa; da se ta prava priznaju i ostvaruju, doprinoseći na taj način održivom miru u regionu.

Strategija CARE programa razvila se u dva pravca: a) društveno-ekonomska inkluzija ugroženih manjinskih i drugih marginalizovanih grupa kroz jačanje njihovih kapaciteta i stvaranjem većih mogućnosti koje će im omogućiti da se integrišu u društvo i ostvare praktikanje svojih prava; b) rodna ravnopravnost promovisanjem vrijednosti i praksi rodne ravnopravnosti, različitosti i nenasilja, jačanjem kapaciteta lokalnih, nacionalnih i regionalnih aktera u cilju ostvarenja socijalne pravde i stvaranjem mogućnosti kroz inovacije, učešće, učenje, saradnju i zagovaranje. CARE podstiče partnerstva sa sektorom civilnog društva i vladama posvećenim doprinosu pozitivnim promjenama u društvu.

Future 4 YouTH

Pridružite nam se! Vrijeme je za promjenu!

www.youngmeninitiative.net

Podržali:**Partneri:**